

Sygn. akt II Ca 66/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2013 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Iwona Siuta (spr.)
Sędziowie:	SSO Karina Marczak SSR del. Renata Tarnowska
Protokolant:	stażysta Ewa Zarzycka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 września 2013 roku w S.

sprawy z powództwa **A. R. (1)**

przeciwko **L. R.**

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie

z dnia 8 października 2012 r., sygn. akt I C 1884/11

uchyla zaskarżony wyrok, znosi czynności dokonane na rozprawie w dniu 8 października 2012 roku przed Sądem Rejonowym Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie i przekazuje sprawę Sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Sygn. akt II Ca 66/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 października 2012 r. Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie I Wydział Cywilny uzgodnił z rzeczywistym stanem prawnym treść księgi wieczystej (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy Szczecin Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie X Wydział Ksiąg Wieczystych dla nieruchomości gruntowej rolnej o łącznej powierzchni 0.6080 ha położonej przy ul. (...) w S., w ten sposób, iż nakazał wykreślić w dziale II wpis jako (...) i wpisać w to miejsce jako właściciela A. R. (1). W pkt II i III Sąd orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Rejonowy wskazał, iż w księdze wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie X Wydział Ksiąg Wieczystych na dzień 14.06.2010 roku jako właściciel nieruchomości gruntowej

rolnej o numerze działki (...) położonej przy ul. (...) w S. o powierzchni 0,6080 ha wpisany jest Ł. R.. Podstawę wpisu pozwanego jako właściciela spornej nieruchomości stanowiła umowa darowizny zawarta przed notariuszem D. P. nr rep. (...) z dnia 01.03.2004 r.

A. R. (1) pozwem datowanym na dzień 02.03.2004 roku wniosła o unieważnienie umowy darowizny, na podstawie której H. R. nabyła własność powyższej nieruchomości. Umowę w imieniu A. R. (1) zawarł W. R., ojciec małoletniego Ł. R., posługując się odwołanym pełnomocnictwem. W 2004 roku rodzice małoletniego pozostawili w konkubinacie. W dniu 19.02.2004 roku W. R. został poinformowany o odwołaniu pełnomocnictwa. Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 01.10.2009 roku wydanym w sprawie pod sygn. akt IC 385/04 ustalono, iż umowa darowizny nieruchomości rolnej o łącznej powierzchni 0,6080 ha położonej w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Szczecinie prowadził księgę wieczystą Kw (...), zawarta pomiędzy A. R. (1) a H. R. w formie aktu notarialnego sporządzonego przez notariusza D. P. rep. A nr (...) z dnia 18.02.2004 roku jest nieważna. Dalej Sąd I instancji zważył, iż podstawę prawną powództwa stanowił art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece (t. jedn. Dz. U. 2001 rok, Nr 124, poz. 1361 ze zm.), wedle którego w razie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym osoba, której prawo nie jest wpisane lub jest wpisane błędnie albo jest dotknięte wpisem nieistniejącego obciążenia lub ograniczenia, może żądać usunięcia niezgodności. Następnie wskazał, iż Sąd orzekający w niniejszej sprawie był związany prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie wydanym w sprawie o sygn. I C 385/04, stosownie do przepisu art. 365 § 1 k.p.c., zgodnie z którym orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy ustalił, iż pozwany Ł. R. nie nabył własności spornej nieruchomości, skoro prawo to nie przysługiwało zbywcy, czyli H. R.. Umowa darowizny zawarta pomiędzy nimi była ważna, ale nie wywołała skutku rozporządzającego (co potwierdził Sąd Najwyższy we wskazanym wyżej orzeczeniu z dnia 03.11.2010 roku). Jednocześnie z uwagi nie nieodpłatność tej czynności Ł. R. nie chroniła rękojmią ksiąg wieczystych. Wobec powyższego w księdze wieczystej prowadzonej dla spornej nieruchomości istniała niezgodność z rzeczywistym stanem rzeczy, którą należało wyeliminować poprzez ustalenie zawarte w punkcie I wyroku. O kosztach postępowania przy uwzględnieniu wyniku procesu orzeczono w oparciu o przepisy art. 98 § 1 i 3 kpc.

Apelację od powyższego wyroku wniosła strona pozwana, zaskarżając go w całości, wnosząc o: zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa advokackiego i kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Rozstrzygnięciu temu zarzuciła:

- 1) nieważność postępowania – 379 pkt 5 w zw. z art. 214 § 1 k.p.c. – przejawiającą się pozbawieniem strony możliwości obrony swych praw poprzez uniemożliwienie udziału w postępowaniu.;
- 2) naruszenie przepisów postępowania cywilnego mające wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez zaniechanie przeprowadzenia dowodu z zeznań świadka H. R.;
- 3) naruszenie przepisów postępowania cywilnego mające wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 299 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez zaniechanie przeprowadzenia dowodu z przesłuchania działających w imieniu pozwanego J.-C.- K. i W. R.;
- 4) naruszenie przepisów postępowania cywilnego mające wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie istotnych dla sprawy okoliczności.
- 5) naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece poprzez błędne jego zastosowanie i przyjęcie, że w sprawie występuje niezgodność między stanem prawnym nieruchomości, ujawnionym w księdze wieczystej (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy Szczecin

– Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie Wydział X Ksiąg Wieczystych dla nieruchomości gruntowej rolnej o łącznej powierzchni 0.6080 ha, położonej przy ul. (...) w S. a rzeczywistym stanem prawnym;

6) Naruszenie przepisów postępowania cywilnego mające wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 177 § 3 k.p.c. poprzez zaniechanie zawieszenia postępowania w sprawie.

W uzasadnieniu środka zaskarżenia powyższe argumenty zostały rozwinięte.

W odpowiedzi na apelację pozwany podniósł w pierwszej kolejności zarzut niewłaściwej wartości przedmiotu zaskarżenia. Podkreślił także, iż roszczenia powódki oparte są na prawomocnym wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie w sprawie I C 385/04 oraz na podstawie zasady wynikającej z art. 6 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. Wskazał dalej, iż zgodnie z art. 98 § 1 k.r.o. każdy z rodziców może samodzielnie działać jako przedstawiciel ustawowy dziecka. Następnie podniósł i uzasadnił twierdzenie, iż doszło do skutecznego zastępczego doręczenia wezwania J. C.-K. na rozprawę z dnia 8 października 2012 r. i tym samym podważając zarzut nieważności postępowania. Odnosząc się do zarzutu zaniechania przeprowadzenia dowodu z zeznań H. R. oraz stron pozwany wskazał, iż przeprowadzenie tego dowodu nie miało by jakiegokolwiek znaczenia z punktu widzenia stanu faktycznego i prawnego sprawy oraz że stan tego H. R. uniemożliwił przeprowadzenie dowodu z jej zeznań. Odnosząc się do wniosku o zawieszenie postępowania pozwany podkreślił, iż brak jest podstaw od oczekiwania na zakończenie postępowania karnego wobec A. R. (2), gdyż nawet ustalenie karnej odpowiedzialności jego lub innych osób, nie będzie rzutować w sposób znaczący na rozpoznanie przedmiotowej sprawy.

Sąd okręgowy zważył co następuje:

Apelacja pozwanego okazała się zasadna, skutkując rozstrzygnięciem o charakterze kasatoryjnym.

Przeprowadzając kontrolę instancyjną zaskarżonego orzeczenia Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności odniósł się do zarzutu nieważności postępowania związanej z pozbawieniem strony możliwości obrony swoich praw poprzez uniemożliwienie udziału w postępowaniu, jako zarzutu najdalej idącego.

Zgodnie z treścią art. 379 pkt 5 k.p.c. nieważność postępowania następuje, jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swoich praw. Nie ulega wątpliwości, że do stanu takiego dochodzi w sytuacji, gdy strona nie ma możliwości wzięcia udziału w posiedzeniu, na którym sprawa zostaje rozpoznana, sąd przeprowadza postępowanie dowodowe w całości, i na którym to zapada kończące sprawę orzeczenie. Aby zapewnić stronie obronę jej praw należy przede wszystkim prawidłowo zawiadomić ją o terminie rozprawy.

W niniejszym postępowaniu bezspornym jest, że małoletni pozwany Ł. R. reprezentowany był przez przedstawicieli ustawowych – rodziców J. K. oraz W. R.. W związku z treścią art. 98 k.r.o., stanowiącego, iż każdy z rodziców może samodzielnie reprezentować dziecko, do uznania iż pozwany został prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy wystarczyło, by prawidłowo zawiadomiony został choć jeden z jego ustawowych przedstawicieli.

Analizując prawidłowość doręczeń ojcu małoletniego pozwanego podkreślić należy, iż nie zostało ono skutecznie dokonane. W piśmie z dnia 15 czerwca 2012 r. W. R. poinformował Sąd o zmianie adresu do doręczeń, wskazując jako nowy adres: P. ul. (...). Tymczasem w wydanym w dniu 26 czerwca 2012 r. przez Przewodniczącego zarządzeniu nakazano wezwać W. R. na wskazany przez niego adres, a także doręczyć mu wezwanie na adres w S., przy ul. (...). Zważyć należy, iż zarządzenie nie zostało wykonane w sposób prawidłowy przez sekretarza sądowego. Wezwanie wysłano wyłącznie na drugi z wskazanych, (...) adres ojca małoletniego, gdzie nie zostało ono odebrane. Mimo powyższego Przewodniczący niezasadnie przyjmując skuteczność doręczenia zastępczego dokonanego w trybie art. 139 § 1 k.p.c., zamknął w dniu 08.10.2012 r. rozprawę i w tym samym dniu Sąd wydał w sprawie orzeczenie.

Podobnie należy ocenić skuteczność doręczenia wezwania matce małoletniego pozwanego J. K.. W piśmie z dnia 12 lipca 2012 r. zawiadomiła ona Sąd, iż w dniach od 15 lipca 2012 r. do 29 sierpnia 2012 r. przebywać będzie na wakacjach u rodziny na D. i tym samym nie będzie w stanie odbierać w tym okresie korespondencji kierowanej na jej

adres zamieszkania dla małoletniego. Sąd Odwoławczy nie podziela stanowiska Sądu Rejonowego, jakoby pismo to stanowiło informację o zmianie miejsca mieszkania i jakoby było ono niekompletne, wobec nie wskazania przez J. K. nowego adresu dla doleceń. Pogląd ten stoi w opozycji do ugruntowanego stanowiska judykatury, zgodnie z którym „przejściowa nieobecność strony w miejscu zamieszkania wywołana obowiązkami zawodowymi lub uprawnieniami urlopowymi nie jest zmianą miejsca zamieszkania - w rozumieniu art. 136 § 1 k.p.c...”- vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 1999 r. (II CKN 431/99). W kontekście powyższego nie sposób przyjąć po pierwsze, by doszło do zmiany miejsca zamieszkania matki małoletniego pozwanego, skoro wyjazd miał charakter wyłącznie czasowy i wakacyjny a po wtóre, by tym samym nie sprostala ona obowiązkowi wynikającemu z art. 136 § 1 k.p.c. i nie dokonała skutecznego zawiadomienia sądu o zmianie miejsca zamieszkania.

W tej sytuacji Sąd rejonowy błędnie przyjął, iż dokonano skutecznego zastępczego doręczenia wezwania. Ponadto biorąc pod uwagę, iż Sąd posiadał informację o fakcie czasowości pobytu wakacyjnego J. K. i dacie jej powrotu do S., uwzględniając okoliczność, że rozprawa wyznaczona była na dzień 8 października 2012 r., brak było przeszkód, by ponowić zawiadomienie matki małoletniego o terminie rozprawy.

Uwzględniając powyższą argumentację wyprowadzić należy z niej wniosek, iż żaden z przedstawicieli ustawowych małoletniego pozwanego nie został prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy z dnia 8 października 2012 r., co czyni zasadnym argument wywiedziony w apelacji o pozbawieniu pozwanego możliwości obrony swoich praw zwłaszcza, że była to jedyna rozprawa jak miała miejsce w przedmiotowym postępowaniu, na której to sąd przeprowadził w całości postępowanie dowodowe.

Powyższe prowadzi do uwzględnienia zarzutu apelacji, skutkując uchYLENIEM zaskarżonego orzeczenia, przyjęciem nieważności czynności dokonanych na rozprawie z dnia 8 października 2012 r. i przekazaniem sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi rejonowemu.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy orzekł w sentencji na podstawie art. 386 § 2 k.p.c.; pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w instancji odwoławczej- art. 108 § 2 k.p.c.